

Omsorgspakken

En veileder

Systematisk oppfølging av barnet/ungdommen, foreldrene og fosterfamilien etter at barnet/ungdommen er flyttet ut fra hjemmet

Revidert september 2023

Forord

Fosterhjemsnettverket i Trøndelag ble opprettet våren 2020, som en del av det styrkede fosterhjemsarbeidet som foregår i fylket. Ett av målene med å opprette et slikt nettverk har blant annet vært å se på hvordan man kan få til en mer lik og felles praksis for oppfølging av fosterbarn, foreldre og fosterfamilier. Arbeidet i fosterhjemsnettverket har blant annet resultert i utviklingen av Omsorgspakken og denne veilederen.

Veilederen bygger på bidrag fra alle fosterhjemsressursene som har vært en del av fosterhjemsnettverket siden oppstarten. Arbeidsgruppen som utarbeidet veilederen har bestått av Marianne Aamdal Slotte, Kari Rakstang Betten og Lene Eun Kjesbu Munkeby. Vi har samlet en erfaring fra ulike deler av fosterhjemsomsorgen, både fra kommunale barneverntjenester og fra fosterhjemstjenesten i Bufetat. Omsorgspakken ble ferdigstilt i november 2021. Våren/sommeren 2023 har Kari Rakstang Betten og Borgny Husby Hoff revidert denne basert på tilbakemeldinger og erfaringer fra barnevernstjenester som har prøvd den ut.

Vi vil takke Owe Myklebust som jobber med et fosterhjemsprosjekt i Vestland/Rogaland. Deres arbeid gav oss inspirasjon og en skisse og bygge videre på. Takk til alle som har gitt oss innspill fra barneverntjenestene. Takk til engasjerte ansatte i barnevernstjenestene, Statsforvalteren, Bufetat, NUBU og KS som har støttet og heiet på dette arbeidet. En spesiell takk til Landsforeningen for barnevernsbarn, Organisasjonen for barnevernsforeldre og Fosterhjemsforeningen i Trøndelag for ærlige tilbakemeldinger.

Vi håper Omsorgspakken blir sett på som et verktøy i arbeidet med å systematisere oppfølgingen av nye plasseringer. Det er fint å tenke på at barn, foreldre og fosterfamilier som bor i kommunene i Namdalen, Innherred, Trondheimsregionen, Kystregionen og Fjellregionen kan få en tilnærmet lik oppfølging den første tiden.

Verdal/Trondheim
06.09.2023

Kari Rakstang Betten
Fosterhjemsressurs, Innherred

Borgny Husby Hoff
Fosterhjemsressurs Trondheimsregionen

Alle tegninger, bilder og små sitater i veilederen er laget av fosterbarn og er hentet fra en kalender laget av Orkdal barneverntjeneste i 2018. Kalenderen ble gitt til fosterhjemmene og samarbeidspartnere som en julehilsen.

Jente 10år

INNHALDSFORTEGNELSE

Bakgrunn	3
Fosterhjemsarbeid i Trøndelag	4
Omsorgspakken	5
Hva er Omsorgspakken?	5
Utviklingen av Omsorgspakken	5
Hvorfor denne veilederen	5
Praktisk bruk	6
Bruk av planer	6
Før omsorgspakken	6
Før oppstart av omsorgspakken til foreldre	6
Før oppstart av omsorgspakken til fosterfamilien	8
Forberedelse	10
Gjennomføring	10
Barnet	11
Tema 1 - Meg og mine familier	12
Tema 2 – Barnets rettigheter og kontakt med barnevernstjenesten	13
Tema 3 - Samvær og kontakt med familie og nettverk	14
Tema 4 - Å høre til, tilknytning og tilhørighet	15
Tema 5 - Hvorfor kan jeg ikke bo sammen med mamma og pappa?	16
Tema 6 - Mitt liv, evaluering og veien videre	17
Foreldre	18
Tema 1 - Fortsatt foreldre	19
Tema 2 - Samvær og samarbeid med fosterforeldre og barnevern	20
Tema 3 - Å være foreldre på avstand - Tilknytning, tilhørighet og tilgjengelighet	22
Tema 4 - Hva er bakgrunnen for at det ble bestemt at barnet ikke kunne bo hjemme?	23
Tema 5 – Fortsatt foreldre, evaluering og veien videre	24
Fosterfamilien	25
Tema 1 – Den nye familien	26
Tema 2 - Samvær og samarbeid med barnets familie og barnevernet	28
Tema 3 – Tilknytning, tilhørighet og tilgjengelighet	30
Tema 4 - Følelsesregulering	31
Tema 5 - Avvisning	32
Tema 6 - Den nye familien, evaluering og veien videre	34
Avslutning	35
Kilder	36
Nettkilder	37
Oversikt over filmer	38

"Fosterhjemsfeltet har noen vedvarende utfordringer. Det er stadig vanskelig å rekruttere fosterhjem som svarer til barnas behov, og det er mangler ved hvordan samarbeid med barn og barns medvirkning ivaretas, og hvordan fosterhjem følges opp. Mange barn og unge opplever at de må flytte fra fosterhjemmet før det var planlagt. Det er heller ikke nødvendigvis samsvar mellom de ressursene som brukes i fosterhjemsomsorgen og barnas behov"

Fra «Trygge rammer for fosterhjem» NOU 2018:18

I mars 2016 kom stortingsmeldingen om fosterhjem, [«Trygghet og omsorg – fosterhjem til barns beste»](#). Et sentralt mål med meldingen er å legge grunnlaget for en videreutvikling og kvalitetsheving av fosterhjemsomsorgen (Meld.St. 17 2015–2016). Som det fremgår av den meldingen og en rekke andre utredninger og undersøkelser er det i dag stor variasjon i oppfølgingen, og det kan være lite forutsigbart hva fosterfamilier kan få av tiltak og oppfølging, og i hvilket omfang.

I 2017 vedtok Stortinget den endelige barnevernsreformen. Reformen tredde i kraft 1. januar 2022. Som følge av reformen fikk kommunene økt ansvar for fosterhjem – både faglig og økonomisk. Kommunene har i dag ansvar for all veiledning, både generell og individuell, mens Bufetat fortsatt har ansvar for opplæring av fosterhjem.

I 2018 kom NOU 18:2018 ["Trygge rammer for fosterhjem"](#). Der pekes det på at det kan i mange kommuner være behov for å utvikle støttetiltakene for fosterhjem, for på den måten å møte de konkrete behovene fosterhjemmene har. Det bemerkes også at det i dag synes å være uklart hva som inngår i en ordinær oppfølging av fosterhjemmet, som alle fosterhjem skal få, og hvordan dette skiller seg fra forsterkningstiltak.

I kjølvannet av NOU 2018:18 «Trygge rammer for fosterhjem» ble det utlyst midler fra Barne-, og likestillings departementet (BLD) for å styrke arbeidet med fosterhjemsoppfølging. Forutsetningen for tildeling av midler var at midlene skulle benyttes til å styrke kommunenes arbeid med oppfølging og veiledning av fosterhjem, gjennom de kommunale læringsnettverkene. I føringene fra departementet ble det lagt til grunn at bevilgningen skal gå til utvikling, etablering og gjennomføring av kommunale veilednings- og oppfølgingstilbud til fosterhjem.

I Trøndelag ble de tildelte midlene brukt til å etablere et forsøk hvor det ble ansatt flere ressurspersoner som utgjør en lavterskel råd- og veiledningstjeneste for fosterhjem, og som gir forsterket oppfølging til enkeltfosterhjem på forespørsel fra barneverntjenestene i fylket. Det ble i søknaden til departementet om midlene vist til at man ville lage et nettverk for de personene som ble ansatt i disse stillingene. Innenfor dette nettverket ville et mål være å utvikle en mer felles praksis for fosterhjemsomsorgen i Trøndelag. Det ble allerede her nevnt at en for eksempel kunne se på om det gikk an å utvikle og tilby en «oppfølgingspakke» for den første tiden etter at et barn har flyttet i fosterhjem.

FOSTERHJEM SARBEID I TRØNDELAG

Fosterhjem er det mest brukte omsorgstiltaket for barn og unge som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme hos foreldrene sine (Meld.St. 17 2015–2016:5). De 22 barneverntjenestene som dekker de 38 trønderske kommunene har tilsammen ansvaret for oppfølgingen av ca. 1000 barn som bor i fosterhjem.

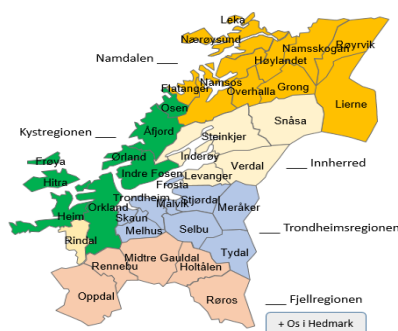
Når et barn flytter i fosterhjem er målsetningen at barnet får en bedre hverdag enn det hadde tidligere. Et fosterhjem skal gi barnet den tryggheten og den omsorgen de trenger for å utvikle sine evner og ferdigheter, og hjelpe dem på veien til å bli selvstendige voksne.

Barneverntjenestene i kommunene har et lovpålagt ansvar til å følge opp alle involverte; fosterbarnet, foreldrene, fosterforeldrene, tilsynsførere og andre som har en rolle i fosterhjemsarbeidet. God kvalitet på oppfølgingen og tiltakene som tilbys, kan være avgjørende for at målet med fosterhjemsoppholdet nås, og kan hindre brudd i fosterhjemmet.

Begrepet «oppfølging» vil i [Fosterhjemsforskriften](#) § 7 (fra 1.1.22) presiseres til å omfatte alle former for oppfølging, veiledning og støtte under hele fosterhjemsforløpet. Det følger av samme bestemmelse at oppfølgingen skal være helhetlig og tilpasset til hver enkelt fosterfamilie og hvert enkelt barn. Denne innretningen er ment å gi kommunen både et grunnlag for å vurdere den enkelte fosterfamilie og barns behov, samt å tydeliggjøre kommunens plikt til å yte tilpasset støtte ([Fosterhjemsstrategien, Bufdir, 2021](#)).

Det gjøres mye godt fosterhjemsarbeid i trønderske kommuner i dag, samtidig som det har det vært noen vedvarende utfordringer i fosterhjemsfeltet over tid, slik det innledende sitatet sier noe om. Også her i Trøndelag vet vi fra ulike undersøkelser og kartlegginger at oppfølgingen av barn som bor i fosterhjem, deres foreldre og fosterfamilier har forbedringspotensial og at det med fordel kan bli mer likhet i oppfølgingen som gis.

Fosterhjemsnettverket i Trøndelag ble opprettet våren 2020, som en del av det styrkede fosterhjemsarbeidet som foregår. Nettverksarbeidet er blant annet et ledd i å få delt kunnskap og erfaringer mellom barneverntjenestene og læringsnettverkene. Og gjennom det få til en mer lik praksis innenfor fosterhjemsomsorgen på tvers av Trøndelag. Nettverket har i hovedsak vært for fosterhjemsressursene. I de to første samlingene deltok også barnevernlederne i vertskommunene, ledere i fosterhjemstjenesten i Bufetat og representant fra Statsforvalteren. Gjennom de første samlingene ble det snakket om visjoner og mål, og videre hvordan man skal kunne nå målene. En av de tingene det var ønskelig at nettverket skulle jobbe med var å se på muligheten for å utvikle en «oppfølgingspakke» for de første månedene etter plassering. Det er arbeidet med dette som har resultert i Omsorgspakken.

OMSORGSPAKKEN

HVA ER OMSORGSPAKKEN?

Omsorgspakken er systematisk oppfølging den første tiden etter at et barn er flyttet ut av hjemmet. Den er tenkt som et minimumstilbud, og en del av oppfølgingen som gis i forbindelse med at et barn flytter i fosterhjem. Omsorgspakken er delt i tre og sikrer oppfølging av barnet, foreldrene og fosterfamilien som følger gjeldende lover, faglige anbefalinger og fagkunnskap.

Omsorgspakken kan bidra til bedre samarbeid og relasjoner mellom alle berørte parter på et tidlig tidspunkt. Videre kan Omsorgspakken bidra til at barnevernstjenesten får et bedre grunnlag for gode barnevernsfaglige vurdering av videre oppfølging og veiledningsbehov for alle parter.

Det blir viktig at Omsorgspakken henger sammen med annen oppfølging og veiledning barneverntjenestene vurderer er nødvendig for å følge opp barnet, foreldrene og fosterfamilien.

UTVIKLINGEN AV OMSORGSPAKKEN

Det er flere undersøkelser og utredninger av fosterhjemsomsorgen som har vist til at det er store variasjoner i den oppfølgingen fosterbarna, foreldrene og fosterfamiliene får. De viser at det med fordel kan bli mer likhet i oppfølgingen som gis. Vi vet at det finnes mye godt og relevant fagstoff i form av litteratur, forskningsrapporter faglige anbefalinger, veiledere, retningslinjer og annet materiell som film, illustrasjoner og faglige artikler som er tilgjengelige og kan benyttes som verktøy i arbeidet innenfor fosterhjemsomsorgen. I en hektisk arbeidshverdag vet vi av erfaring at det ikke alltid er tid og rom for å lete seg frem.

I utviklingen av Omsorgspakken har en bygget på den faglige plattformen og de faglige utviklingstrekkene som er aktuelle i dag, som for eksempel tilknytningsteori og traumebevisst omsorg. Vi har også hentet inspirasjon fra andre, blant annet fra Vestland/Rogaland. Arbeidsgruppa har bestått av personer som har erfaring fra fosterhjemsomsorgen fra ulike roller og forvaltningsnivåer. Temaene og innholdet er valgt ut basert på erfaring, kunnskap og faglige anbefalinger om fosterhjemsomsorg. Flere er gitt mulighet til å komme med innspill til både tema og innhold. Barnevernledernetverket er blitt informert underveis i utviklingen og ansatte i barneverntjenestene har blitt gitt mulighet til å komme med innspill. Det har også ansatte som jobber i fosterhjemtjenesten i Bufetat. I tillegg har man vært i kontakt med ulike interesseorganisasjoner; [Landsforeningen for barnevernsbarn](#), [Organisasjonen for barnevernsforeldre](#) og [Fosterhjemsforeningen](#). Alle er blitt gitt mulighet til å gi oss innspill, og de tilbakemeldingene som har kommet har vært med på å bidra til Omsorgspakken.

Omsorgspakken er revidert av Kari Rakstang Betten og Borgny Husby Hoff våren/sommeren 2023 med utgangspunkt i erfaringer ved bruk av omsorgspakken, ny barnevernsløp og faglige anbefalinger fra Bufdir.

HVORFOR DENNE VEILEDEREN

Utviklingen av Omsorgspakken og denne veilederen er et bidrag til hvordan vi kan jobbe for å få en mer systemisert oppfølging innenfor fosterhjemsomsorgen og sikre mer likhet i oppfølgingen som gis - på tvers av Trøndelag. Denne veilederen erstatter ikke nasjonale faglige anbefalinger og kommunenes egne rutiner og retningslinjer for fosterhjemsarbeidet. Den er et arbeidsverktøy for kontaktpersonene i oppfølgingsarbeidet for å engasjere, inkludere og bli kjent både med barnet, foreldrene og fosterfamilien. Denne oppfølgingen bidrar med å kartlegge behov for videre oppfølging og veiledning.

PRAKTISK BRUK

Det er forsøkt å gjøre veilederen brukervennlig og lett forståelig. Barnet, foreldre og fosterfamilien har fått et kapittel hver. Hvert kapittel har underkapitler som beskriver de enkelte temaene og spørsmål som kan brukes til refleksjon. Det henvises til relevant fagkunnskap og gis forslag om videoer og materiell som støtter opp temaet. Det anbefales at kontaktperson setter seg inn i relevant faglitteratur ved behov.

BRUK AV PLANER

Utarbeiding av tiltaksplaner og omsorgsplaner er en lovpålagt oppgave for barneverntjenesten. Det er også viktig å se planene som redskap for å styrke det faglige arbeidet med barneverntiltakene og for å bedre kommunikasjonen mellom barneverntjenesten og familiene (BLD, 2006). Å lage konkrete planer for oppfølgingen av fosterhjems plasseringen kan være et nyttig verktøy for barneverntjenesten. Dette kan bidra til forutsigbarhet for alle parter og gir et bedre utgangspunkt for evaluering og vurdering av tiltak underveis. Barne- og likestillingsdepartementet har utarbeidet [en veileder](#) om tiltaksplaner og omsorgsplaner.

FØR OMSORGSPAKKEN

Omsorgspakken er tenkt startet opp raskt etter at et barn er flyttet i fosterhjem, men det er noen forhold som bør være avklart og gjennomgått før oppstart.

Vi har valgt å ta med forslag til tema som bør gjennomgås i første møte med foreldrene og fosterforeldrene. Her må hver enkelt barneverntjeneste vurdere om det allerede eksisterer gode nok rutiner for dette møtet. Det vurderes at punktene som er satt opp første møte bør være avklart for å sikre et godt grunnlag for oppstart av omsorgspakken. Denne veilederen er et tillegg til, og erstatter ikke nasjonale faglige anbefalinger, kommunenes egne rutiner og retningslinjer for oppfølging og veiledning.

FØR OPPSTART AV OMSORGSPAKKEN TIL FORELDRE

Overordnet mål

- Lage plan for oppfølging og veiledning
- Legge til rette for et godt samarbeid i fortsettelsen
- Sikre henvisning til andre hjelpeinstanser ved behov

Forslag til verktøy

- Plan for oppfølging av foreldre som har barn som bor i fosterhjem

Introduksjon

Foreldre har rett til å medvirke og barneverntjenesten skal i størst mulig grad gjennomføre sitt arbeid i samarbeid med foreldrene. Samarbeidet mellom foreldrene og barneverntjenesten kan være utfordrende, spesielt rett etter omsorgsovertakelse. Barneverntjenestens plikt til oppfølging og veiledning er uansett gjeldende, og barneverntjenesten har et særlig ansvar for at dette fungerer best mulig.

Etter en omsorgsovertakelse har barneverntjenesten en selvstendig plikt til å følge opp barnets foreldre. Barneverntjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging ([Lov om barnevern § 8-3](#)).

Omsorgsvedtak

Vurdere behovet for å gå gjennom hva som er blitt bestemt i fylkesnemnda/bakgrunnen for flytting sammen med foreldrene.

- Vis til hva som står i vedtak
 - Hva betyr det som står der?
 - Har vi en felles forståelse for hva som er bestemt (NB! Vi skal bruke mer tid på dette på tema 4)
- Samværsplan
 - Konkret plan. (NB! Gjennomgang av forventninger til samvær kommer på tema 2)

Økonomi

- Hva kan barnevernstjenesten bidra med av økonomisk støtte til gjennomføring av samvær etc?
- Økonomiske endringer for foreldrene når barnet blir flyttet ut av hjemmet
 - Barnebidrag – bidragsplikt (oppfostringsbidrag)
 - Barnetrygd
 - Bolig
 - Ev. Andre stønader fra Nav som for eksempel hjelpestønad/grunnstønad

Plan for oppfølging av foreldre som har barn som bor i fosterhjem

- Lag plan for oppfølging av foreldre som har barn som bor i fosterhjem. Dette fylles ut sammen med foreldrene. Spørsmål om krav til mer samvær eller tilbakeføring skrives av barneverntjenesten ut fra vedtak i fylkesnemnda.
- Særlig viktige punkter å snakke om:
 - Snakk sammen om hvordan foreldrene kan bidra positivt for barnet.
 - Hvem kan hjelpe deg? (Barneverntjenesten, familievernkontoret, Nav, psykisk helse, andre)
 - Samarbeidet med fosterfamilien
- Dersom det er gjennomført familieråd - hvordan bruke dette i fortsettelsen?
- Lag en plan for videre avtaler.

Presentasjon av "Fortsatt foreldre"

- Hensikt og mål med Omsorgspakken til foreldre:
 - Sikre at foreldrene får den oppfølgingen og veiledningen de har behov for.
 - Bidra til et bedre samarbeid og en felles forståelse, som igjen vil føre til gode samvær og bedre kontakt mellom barnet, foreldrene, fosterforeldrene og barneverntjenesten.
 - Et verktøy i arbeidet med å legge til rette for at foreldrene skal få tilbake omsorgen for barnet dersom hensynet til barnet ikke taler mot det
 - Gi et godt grunnlag for vurderinger av foreldrenes behov for oppfølging og veiledning i fortsettelsen

Overordnet mål

- Gjennomgå avtaler
- Sikre at fosterforeldrene får nok, og relevant informasjon
- Informere og avtale oppfølging

Forslag til verktøy

- [Saksbehandlerrundskrivet](#)
- I tillegg til barneverntjenestens egne rutine anbefales det å bruke hefte med sjekklister utarbeidet av Bufdir: [Fosterhjem - informasjon til barnet ved flytting - sjekklister for barnevernstjenesten | Bufdir](#)

Introduksjon

Ved oppstart av et fosterhjemsoppdrag er det behov for god og nok informasjon om barnet og dets familie. Dette kan bidra til bedre samarbeid mellom partene og en bedre start i fosterhjemmet for barnet.

I tillegg skal barnevernstjenesten i omsorgskommunen og fosterforeldrene skal inngå skriftlig avtale om barnevernstjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser. Avtalen skal om mulig inngås før barnet plasseres i fosterhjemmet. Barnevernstjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta eventuelle endringer ([Lov om barnevernstjenester § 9-7](#) og [Fosterhjemsforskriften §6](#))

Informasjon om fosterbarnet

Snakk om og sikre at fosterhjemmet har informasjon om punktene under.

- Informasjon om hvorfor barnet skal flytte i fosterhjem
 - Informasjon fra vedtaket
 - Gi informasjon om barnets risiko- og beskyttelsesfaktorer
- Informasjon om fosterbarnets familie, slekt og nettverk
 - Samvær og samværsplan
 - Samvær med søsken og evt andre
 - Familieråd
- Helseopplysninger
 - Fastlege, BUP, PPT og tannlege
 - Helsestasjon
 - Helsekartlegging
- Skole og barnehage
 - Oppfølging av skole/barnehage
 - Ansvarsgruppe - hvem deltar?
 - Vurderes om foreldrene også skal delta.
 - Drøft hvilken rolle fosterforeldrene har i ansvarsgruppa.
 - [Les mer om skolebytte og samarbeid mellom skole og barnevern i skoleveilederen](#)
- Informasjon om oppfølging av barnet
 - Fra barnevernstjenesten
 - Fra andre hjelpeinstanser
 - Barnets tillitsperson
 - Tilsynsperson

Informasjon om oppdraget som fosterhjem

- Taushetsplikt
- Informasjon om barneverntjenestens oppfølging og oppfølging av andre
 - Sikre at fosterhjemmet har fått eller får opplæring fra Bufetat
 - Informer om Bufetat sitt kurstilbud - videreopplæringsmoduler.
 - Informer om fosterhjemstjenestens tilbud «vi som har fostersøsken»
 - Informasjon om oppfølgingen foreldrene får
 - Omsorgspakken
 - Gruppeveiledning (NB! Husk henvisning til Trygg Base gruppeveiledning)
 - Individuell veiledning
- Informasjon om fosterhjemsforeningen
 - Er de innmeldt? – fosterhjemtjenesten i BUFETAT betaler medlemskap det første året
 - Filmene fra fosterhjemsforeningen – ligger på nettsidene og youtube
 - Gjerne tips om fosterhjemsforeningenes samarbeidsguide;
<https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2019/06/Samarbeidsguiden.pdf>

Fosterhjemsavtalen

- Gå gjennom fosterhjemsavtalen ([Fosterhjemsavtalen](#))
- Avklar økonomiske spørsmål
 - Veiledende satser for fosterhjem,
 - arbeidsgodtgjøring og utgiftsdekning
 - Tilskudd til etablering i fosterhjemmet
 - Hva trenger fosterhjemmet og hva dekkes av barneverntjenesten
 - Permisjon fra jobb ut fra barnets behov
 - Dekning av tapt arbeidsfortjeneste ved frikjøp
 - Dekning av tapt arbeidsfortjeneste ved pålagte møter og veiledninger
 - Barnetrygd - fosterhjemmet søker om barnetrygd
 - Forsikringer - gjør avtale med fosterhjemmet vedrørende barnets forsikringer/forsikringsordninger
 - Fosterhjemmets reiseforsikring gjelder for fosterbarn
 - Annen nødvendig forsikring tegnes av barnverntjenesten
 - Gjør avtale med fosterhjemmet om utgifter som ikke dekkes av utgiftsdekningen (skoleturer, gaver til familie og nettverk, konfirmasjon, kostbare fritidsaktiviteter, utdanning etter videregående opplæring, ferie, turer mv.)
 - Gjør avtale med fosterhjemmet om utgifter som ikke dekkes av folketrygden (briller, kontaktlinser, fysioterapi, tannpleie, psykologbehandling etc.)
 - Regler om [lån og stipend fra Statens lånekasse](#)
 - Barneverntjenesten sender flyttemelding til:
 - Bufetats fosterhjemtjeneste
 - Fosterhjems kommunen (som oppnevner tilsynsperson)
 - NAV, slik at fosterhjemmet kan søke om barnetrygd og slik at ev. andre ytelser til foreldrene stoppes (barnepensjon, hjelpestønad, grunnstønad mv.)
 - Helsestasjonen
 - Barnehage/skole/SFO
 - Fastlege, BUP, PPT og tannlege
 - Andre

Presentasjon av «En god start»

- Hensikt og mål med Omsorgspakken til fosterfamilien:
 - Sikre at fosterfamilien får den oppfølgingen og veiledningen de har behov for.
 - Bidra til et bedre samarbeid og en felles forståelse, som igjen vil føre til gode samvær og bedre kontakt mellom barnet, foreldrene, fosterforeldrene og barneverntjenesten.
 - Gi et godt grunnlag for vurderinger av fosterhjemmet behov for oppfølging og veiledning i fortsettelsen

FORBEREDELSE

Vær oppmerksom på barnets risiko og sårbarheter og dets styrker. Les fosterforeldrenes rapport fra opplæringen, og vær særlig oppmerksom på fosterforeldrenes styrker og sårbarheter. Gjør deg kjent med foreldrenes situasjon, og hva som kan påvirke de positivt og negativt.

Før gjennomføring av hvert tema anbefales det å gå gjennom temaet man skal ta opp. Se på vedlagte linker og anbefalt faglitteratur. Det er viktig å ha sett gjennom filmene man vil bruke på forhånd. Hent filmene fram på pc før samtalen slik at man lett finner fram. Om mulig koble det opp på en større skjerm. Ta gjerne med veilederen i samtalen og bruk den som en sjekklister.

GJENNOMFØRING

Omsorgspakken startes opp så tidlig som mulig og gjennomføres i løpet av det første året etter at barnet har flyttet i fosterhjem. Hvis det av ulike årsaker blir vanskelig å gjennomføre dette bør det etterstrebes å få startet opp så raskt som mulig. Omsorgspakken introduseres i oppstartsmøte/kontraktsmøte.

Hver samtale har en varighet på ca 1,5 timer. Det anbefales at det settes opp treff minimum en gang i måneden og at alle treffpunkt settes opp ved oppstart. Ved behov kan møtene gjennomføres hyppigere enn månedlig. Dette vil være særlig aktuelt for de to første temaene, da dette er tema det kan være behov for å få snakket om tidlig.

Omsorgspakken til barnet og fosterforeldrene kan gjennomføres i tilknytning til lovpålagte oppfølgingsbesøk.

Temaene i Omsorgspakken er i stor grad like for alle parter. Det gir rom for at man kan snakke om temaene på tvers og for noen familier kan det være aktuelt å gjennomføre enkelte av temaene felles for flere av partene.

Som en del av eller i tillegg til Omsorgspakken anbefales det felles treffpunkt mellom foreldre og fosterforeldre.

I perioden etter at et barn er flyttet i fosterhjem er det ofte mye som skjer. Sett gjerne av litt tid i starten eller slutten av samtalen til å snakke om dette. Det må alltid være rom for å tilpasse knyttet til den enkelte plasseringen og dere som kontaktpersoner må vurdere behovet for å tilpasse gjennomføringen til det beste for partene.

BARNET

Lov om barnevernstjenester § 1-4 gir tydelige føringer for barnets rett til medvirkning.

Omsorgspakken til barnet vil ikke være like konkret som de andre, da samtaler med barnet må tilpasses dets alder og modenhet. Samtalene er delt inn i seks deler, men her må man være fleksibel og tilpasse mengde informasjon til det enkelte barn. Noen ganger må man dele opp et tema i flere samtaler eller man må gjenta samme tema flere ganger. Dette er vurderinger som tas i hver enkelt situasjon.

Noen av temaene i Omsorgspakken til barnet kan gjennomføres i tilknytning til oppfølgingsbesøk.

Bruk god tid når dere skal prate med barnet og gi rom for at barnet kan stille spørsmål. "Snakk med meg!" er en veileder om å snakke med barn i barnevernet. Den er utarbeidet av barne- og likestillingsdepartementet i 2009. Barneombudet har kommet med en rapport som gir gode råd om samarbeid med barn, "Å eie sin egen historie"

Overordnet mål

- Bli kjent med hverandre og legg grunnlag for trygghet i relasjonen.
- Barnet skal få informasjon om hva som skjer og oppleve å få hjelp og støtte i den første tiden i fosterhjemmet.

Forslag til verktøy

[Samtaler med barn - veileder | Bufdir](#)

Introduksjon

Oppfølging av fosterbarn skal legge til rette for at barnet erfarer å bli hørt og sett. Oppfølgingen skal gi fosterbarnet hjelp til å:

- etablere god forståelse av hva som skal skje - og hvorfor
- bli bevisst egne standpunkt
- få gi uttrykk for sine meninger
- oppleve trygghet i dagliglivet og for fremtiden.

Hvorfor bor barnet i fosterhjem

- Snakk med barnet om hvorfor det bor i fosterhjem og det som har skjedd rundt flytting
- Dersom barnet må bytte skole – snakk om hvorfor og hva dette innebærer. Kan noe gjøres for at barnet får en godopplevelse ved skolebytte?

Hva er viktig for barnet at vi vet?

- Gi barnet anledning til å fortelle om seg selv.
 - Interesser, hobbyer og fritidsaktiviteter
 - Hva liker barnet?
 - Hva liker ikke barnet?
 - Hva ønsker barnet at du skal vite om han/hun?
 - Annen informasjon det er viktig for dem at du vet

Kultur, religion og etnisitet

Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn, jf. Lov om barnevernstjenester § 1-8.

- Snakk med barnet om dets forhold til egen kultur og religion
- Hva er viktig for barnet at blir tatt hensyn til?

Hverdagskultur

Hverdagskultur beskriver hverdagslivet i en familie og alle de store og små tingene vi gjør i hverdagen. Hvilke felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner har dere i familien?

- Snakk med barnet om hvordan dette har vært hjemme hos foreldrene og hvordan det er i fosterhjemmet.
 - Hør med barnet om hvordan det har vært og blitt en del av en ny hverdagskultur?
 - Hva er likt, og hva er forskjellig?
 - Hva er viktig for barnet at er likt som hjemme?

Overordnet mål

Barnet skal få informasjon om hvilke rettigheter det har og få en oversikt over hvem som gjør og bestemmer hva.

Forslag til verktøy

- Brosjyren «[Til deg som bor i fosterhjem 0-12 år](#)» / «[Til deg som bor i fosterhjem 13-18 år](#)» fra Bufdir.
- Redd Barnas rettighetsslott [Rettighetsslottet - undervisning om barns rettigheter - Redd Barna](#)

Introduksjon

Barnets rett til medvirkning er en grunnleggende bestemmelse i barnevernsløven. Barnets skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til å fritt å gi uttrykk for sin mening.

Samtaler med barn om barnets rettigheter må tilpasses hvert enkelt barn. For noen kan det være riktig å snakke om generelle rettigheter barn har, for deretter å gå inn på hva som er særegent med å være fosterbarn. Andre har behov for å snakke mer om det som er særegent med å være fosterbarn og hvilke rettigheter de har. Felles for alle er at de møter mange mennesker. For barna er det viktig å vite hvem som gjør hva og hvorfor de skal treffe dem.

Barnets rettigheter

I henhold til lover og forskrifter gi informasjon om [barnets rettigheter når det bor i fosterhjem](#). Bruk gjerne også Redd Barnas «Rettighetsslott» og heftet fra Bufdir «Til deg som bor i fosterhjem».

- Barnet har rett til å vite hvorfor det bor i fosterhjem
- Barnets rett til samvær med foreldre, søsken og eventuelt andre i familien
- Barnet har rett til å få snakke med kontaktperson når han/hun lurere på noe
- Barnets rett til å si sin mening.
- Tillitsperson
- Tilsynsperson
- Taushetsplikt
- Økonomi - ut fra alder
- Hva skjer når barnet fyller 18 år - ved behov
- Snakk om hvem som bestemmer hva
 - Barnet
 - Foreldrene
 - Fosterforeldrene
 - Barnevernet
 - Barneverns- og helsenemnda/domstolen
- Helsekartlegging

Viktige personer for barnet

Snakk med barnet om hvem som er viktige personer for dem. Her kan dere tegne et nettverkskart.

- Hvem ønsker barnet å fortsatt ha kontakt med?
- Hvordan kan dette løses praktisk?

Dersom barnet har søsken som ikke bor i samme fosterhjem, snakk om hvordan søskenkontakt kan opprettholdes.

- Gi barnet mulighet til å fortelle om søsken og hvordan det opplever relasjonen mellom dem.
- Hva ønsker barnet selv?
- Hvordan kan man legge til rette for kontakt med søsken og hva er mulig å få til.

Overordnet mål

- Barnet skal ha god informasjon om gjennomføring av samvær.
- Barnet skal oppleve å bli hørt og at dets meninger blir tillagt vekt i spørsmål om samvær.

Forslag til verktøy

- Samværsplan
- Nettverkskart

Introduksjon

Snakk med barnet om dets rettigheter til samvær. Samvær og kontakt med familie og nettverk er viktig for barna, men kan også fremkalle vanskelige følelser. For barna er det viktig å oppleve at de blir hørt og hensyntatt når det kommer til samvær.

Samvær

- Hva er bestemt om samvær? Hva betyr minimumssamvær?
- Har det vært samvær etter at barnet flyttet inn i fosterhjemmet? Snakk om hvordan dette var. Hva var bra? Hva var mindre bra? Eventuelle forslag fra barnet som kan gjøre det bedre.
- Snakk om praktiske rammer rundt samværet. Hva ønsker barnet? Åpne opp for å få forslag fra barnet på tid, sted, aktiviteter etc. Hva er realistisk å få til?
- Dersom det skal være tilsyn. Hvorfor er det tilsyn og hva vil det si for barnet? Hvilke ønsker har barnet?
- Snakk om hvordan en skal forholde seg til digital kontakt (telefon, sosiale medier o.l)
- Om barnet har søsken, snakk om søskensamvær.

Kontakt med øvrig familie og nettverk

- Ta opp igjen spørsmål om det er andre i familie og nettverk barnet ønsker å ha kontakt med. Hvordan kan dette løses?
- Tegn gjerne nettverkskart med barnet

Blandede følelser

Se filmen: [Har barnet både gode og dårlige følelser for foreldrene sine? \(foreldreforalltid.no\)](http://foreldreforalltid.no)

- Snakk med barnet om at det er vanlig at barn kan ha blandede følelser overfor foreldre, søsken og øvrig. Hvordan opplever barnet det i forhold til egen familie?

Gutt 5 år

Overordnet mål

- Bidra til at barnet opplever at både barneverntjenesten, foreldre og fosterfamilien legger til rette for og kjenner barnets behov og følelser knyttet til å være en del av flere familier.

Forslag til verktøy

- Nettverkskart
- Genogram

Å høre til i flere familier

- Snakk med barnet om det å tilhøre to familier. Trekk trådene fra samtaler med foreldre og fosterforeldre. Del dette med barnet.
- Tematiser lojalitetskonflikter barnet kan stå i.

Det tar tid å bli kjent

- Snakk med barnet om endringene det står i (hjemme, skole, venner etc.).
- Snakk om hvordan barnet opplever seg møtt og inkludert i fosterfamilien. Kan det gjøres noe for at barnet kan få det bedre?

Kontakt med foreldrene

- Snakk om barnets kontakt med foreldrene og barnets opplevelse av dette.
- Snakk om barneverntjenestens kontakt med foreldrene. Får de hjelp?

Kontakt med søsken

- Dersom barnet har søsken som ikke bor i samme fosterhjem. Snakk om dets kontakt med søsken og hvordan dette oppleves. Snakk gjerne om barneverntjenestens kontakt med søsken.

Kontakt med andre

- Bruk nettverkskartet og eventuelt genogram (familietre). Kartlegg hvem som er viktige personer for barnet fra dets perspektiv. For eksempel øvrig familie, venner, naboer, trenere, lærere, etc.

Overordnet mål

- Hjelp barnet til en bedre forståelse for hvorfor de bor i fosterhjem.
- Sikre at barnet vet hvorfor det bor i fosterhjem.
- Hjelp barnet med å håndtere situasjonen på en best mulig måte.

Forslag til verktøy

- Vedtak fra fylkesnemnda
- Tidslinje

Introduksjon

For fosterbarn er det viktig å få informasjon om hvorfor de ikke kan bo sammen med foreldrene sine. Å få forståelse for bakgrunnen for og årsakene til hva som har skjedd, vil styrke barnets mulighet for å mestre det som har skjedd før, og det som skjer nå. Spesielt vil det hjelpe barnet hvis det tror at plasseringen er forårsaket av forhold ved dem selv.

Hvorfor kan jeg ikke bo sammen med mamma og pappa?

Ta hensyn til barnets alder og modenhetsnivå. Vær oppmerksom på barnets signaler. Gjenta gjerne det dere snakket om tidligere. Vær særlig oppmerksom på følelser som skyld og skam.

- Hvilke tanker har barnet selv rundt hvorfor de bor i fosterhjem?
- Snakk om vurderingene og begrunnelsene som er gjort av fylkesnemnda, tingrett og sakkyndig.
 - Snakk om hvordan barn skal ha det og hva barn trenger av sine omsorgspersoner
 - Finn konkrete situasjoner og eksempler som kan hjelpe barnet å forstå hvorfor det ikke kan bo sammen med mamma og/eller pappa.
- Hvordan kan barnet forklare egen situasjon. Snakk sammen om hva barnet kan si når andre spør hvorfor han/hun bor i fosterhjem.

Når ting blir vanskelig

Snakk med barnet om hva som skjer med dem når ting blir vanskelig. Hjelp dem å sette ord på de følelsene som oppstår. Se filmen under sammen med barnet, og snakk om det dere har sett.

- [Tankar og følelsar - https://www.youtube.com/watch?v=rAhtXVtNb8E](https://www.youtube.com/watch?v=rAhtXVtNb8E)

Toleransevinduet

Se filmen om toleransevinduet [Toleransevinduet - YouTube](#)

- Snakk sammen om filmen. Kjenner barnet seg igjen?
- Snakk om hva som kan hjelpe barnet inn i toleransevinduet når det er utenfor.

Hvilken støtte får mamma og pappa nå?

Mange barn og unge engster seg for foreldre sine etter at de har flyttet i fosterhjem. Foreldrene fortsetter å være viktige for barna selv om de ikke bor sammen lengre.

- Gi konkret informasjon om hvem som hjelper mamma og pappa med hva. Referer gjerne til ting vi har snakket med foreldrene om.

Dersom barnet har søsken som ikke bor i samme fosterhjem

- Snakk igjen om søskenkontakt og hvordan den kan opprettholdes og vedlikeholdes. Hvem kan hjelpe barnet med dette?
- Gi barnet informasjon om søsken og hvordan det går med dem. Trygg dem på at søsken har det bra.

Overordnet mål

- Oppsummere det dere har snakket med barnet om tidligere
- Få frem barnets behov og ønsker i videre samtaler

Introduksjon

Barn har behov for forutsigbarhet og trygge rammer rundt seg. For å bidra til dette er det viktig at de har kjennskap til og forståelse for det som skjer rundt dem. Gjennom de samtalene dere allerede har hatt med barnet har det vært et mål å oppnå dette. Landsforeningen for barnevernsbarn sier at en beskjed ikke er gitt før den er forstått. Vær oppmerksom på barnas opplevelse og forståelse av innholdet i tidligere samtaler.

Oppsummering av tidligere tema

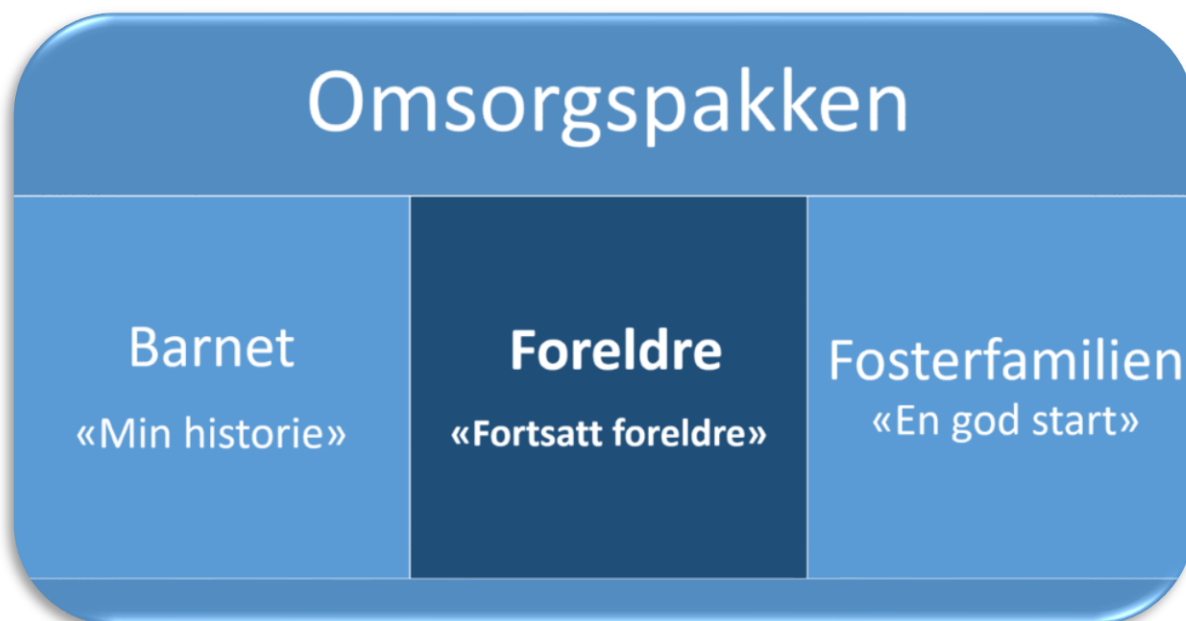
- Ha en samtale med barnet hvor dere oppsummerer det dere har snakket om tidligere. Utforsk sammen med barnet hvordan alt dette kan gi en beskrivelse av dem selv og deres liv.
- Snakk med barnet om den oppfølgingen dere har hatt med foreldre, fosterforeldre og eventuelt søsken.

Hva skjer framover

- Snakk om hvordan kontakten med barnevernet og andre vil være fremover.
 - Har barnet behov for mer eller annen informasjon enn det har fått nå?
 - Er det behov for å ha flere samtaler med tema som for eksempel hvordan barnets erfaringer har påvirket dem eller barnets hverdag nå.
- Kan det avtales en samtale med barnet og foreldrene sammen om flyttingen? Snakk med barnet om hvordan en slik samtale kan oppleves trygg.

Gutt 7 år

FORELDRE

I Lov om barneverntjenester § 1-9, samarbeide med barn, foreldre og nettverk står det at «Barnevernet skal så langt som mulig samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Barnevernet skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres». Oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem følger av lov om barnevernstjenester § 8-1 og § 8-3. Bufdir har utviklet [en veileder for oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon](#). Denne kan benyttes som et hjelpemiddel gjennom hele Omsorgspakken til foreldre.

Det anbefales at omsorgspakken gis til alle foreldre, men det vil være frivillig å ta imot. Foreldre vil ha ulike behov etter at barna deres har flyttet i fosterhjem og det må være rom for fleksibilitet i gjennomføringen av Omsorgspakken.

I noen av temaene er det forslag til flere filmer. Se gjennom dem på forhånd og ta en vurdering på om det er hensiktsmessig å bruke alle eller noen av dem.

Start gjerne samtalen med å gå gjennom dagens tema. Informer og sett av 10-15 minutter i starten eller slutten av hver samtale til å fortelle foreldrene hvordan det går med barnet og eventuelt andre aktuelle tema.

Overordnet mål

- Få frem barnets behov ut ifra foreldrenes perspektiv
- Foreldre skal oppleve at kunnskapen de har om barnet blir videreført til fosterfamilien
- Foreldrene skal oppleve at de blir hørt og at de fortsatt er viktige for barnet.

Forslag til verktøy

- [Nettverkskart](#) og [Genogram](#) (familietre)

Introduksjon

Foreldrene har mye informasjon om barnet som kan være nyttig for fosterforeldrene å ha, og som kan hjelpe barnet ved flytting ut av hjemmet, som f.eks. hverdagslige ting og erfaringer barnet har med seg. Samtidig møter vi i denne fasen ofte foreldre i krise og det er da et særlig behov for informasjon som er konkret og forståelig.

Foreldres rettigheter

- Foreldres rett til å medvirke. Hva betyr det i praksis og hvordan løse dette?
 - Snakk med foreldrene om rammene for møter med barneverntjenesten. Hva skal til for at foreldrene føler seg trygge under møtene?
 - Hva trenger du/dere informasjon om fra barneverntjenestene og fosterhjemmet?
- Foreldreansvaret når barnet bor i fosterhjem
 - Hvem bestemmer hva? Hva kan foreldrene bestemme når barnet bor i fosterhjem?
 - Fosterforeldrene skal utøve daglig omsorg, men i samarbeid med barnets foreldre og med barnevernstjenesten. Snakke om hva det innebærer.

Informasjon foreldrene ønsker at fosterhjemmet skal ha

- Hva ønsker foreldrene at fosterforeldrene skal vite om barnet?
- Informasjon om foreldrene, familie eller nettverk fosterforeldrene bør vite om?
- Hvordan kan denne informasjonen formidles til fosterforeldrene?

Kultur, religion og etnisitet

Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Samiske barns særskilte rettigheter skal ivaretas. ([Lov om barnevernstjenester § 1-8](#)).

- Snakk med foreldrene om deres etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn
 - Hva er viktig for foreldrene at barnet får med seg videre?
 - Hvordan kan man samarbeide med fosterforeldre for å ivareta dette?
 - Kan andre hjelpe? F.eks. barneverntjenesten, skole, flyktningetjenesten, menigheten etc.

Hverdagskultur

Hverdagskultur beskriver hverdagslivet i en familie og alle de store og små tingene vi gjør i hverdagen. Hvilke felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner har dere i familien?

- Samtal om hvordan dette har vært hjemme hos foreldrene.
 - Hva er viktig for dere at barnet får med seg videre? Hva er viktigst?
 - Hvordan formidle dette til fosterforeldrene?
 - Hvordan vil det bli for dere at barnet blir del av en ny hverdagskultur?

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Endring i rolle; hvordan oppleves dette?
- Etterspør viktige personer også på den siden av familien som ikke er i slekt med fosterhjemmet. Vær obs på følelser knyttet til dette temaet.

Overordnede mål

- Bidra til å skape et best mulig samarbeid mellom foreldre, fosterforeldre og barneverntjenesten med barnet i fokus.
- Avklare forventninger til hverandre og til samarbeidet

Forslag til verktøy

- Samværsplan
- Håndbok for barnevernsforeldre - [nettressurs](#)

Introduksjon

Perioden etter at et barn er flyttet ut av hjemmet er ofte preget av mange følelser og fokus på hvordan man kan skape gode samarbeidsrelasjoner kan påvirke hvordan hverdagen blir for barnet. En rekke undersøkelser viser at det å ha et godt samarbeid mellom foreldre, fosterfamilien og barneverntjenesten er en positiv faktor for barnet.

Samarbeid med barnets fosterfamilie og barnevernet

Se film som introduksjon: [Konflikt med barnevern, fosterhjem, fosterforeldre - hvordan løse? \(foreldreforalltid.no\)](#)

- Snakk om forventninger til hverandre og bli enige om hva som kan gjøres for å skape et best mulig samarbeid.
- Avklar hvilken informasjon foreldrene ønsker å få om barnet. Hvordan og hvor ofte skal dette gis.
- Snakk om foreldrenes ønsker og forventinger til fosterhjemmet.
- Snakk om hvordan man kan samarbeide på best mulig måte; møter, sms, telefon, nett og annet. Avklar forventninger og hva det er realistisk å få til.
- Dersom det er samarbeidsmøter/ansvarsgruppe rundt barnet; avklar om foreldrene skal delta i denne.

Samvær

Se film som introduksjon til temaet: [Hvordan skape godt samvær når barnevernet har tatt omsorgen? \(foreldreforalltid.no\)](#)

- Snakk om det som opptar foreldrene etter å ha sett filmen
- Har det vært samvær etter at barnet flyttet inn i fosterhjemmet? Snakk om hvordan dette har fungert. Hva har vært bra/mindre bra? Eventuelle forslag til endring.
- Snakk om praktiske rammer rundt samværet. Hva ønsker foreldrene? Forslag til sted, tid, aktiviteter etc. Hva er realistisk å få til?
- Snakk om hva barna trenger fra sine foreldre under samvær? Hvilken rolle skal fosterforeldre/tilsynet ha under samvær (hvem setter grenser for barnet etc.)?
- Hvordan sikre kontakt med andre i familie og nettverk? Hvem ønsker foreldrene at barnet fortsatt skal ha kontakt med og hvordan dette kan løses. Lag gjerne barnas nettverkskart og genogram sammen med foreldrene.
- Dersom barnet har søsken som ikke bor i samme fosterhjem, snakk om søskensamvær. Hva kan foreldrene bidra med? Har de tanker og forslag til hvordan søskensamvær kan bli best mulig for barna.

Kontakt på telefon og sosiale medier

Se filmen: [Barnevernsforeldres kontakt med barnet på telefon, sms, videochat \(foreldreforalltid.no\)](#)

- Snakk sammen om hvordan kontakten mellom samvær skal være. Hva ønsker barnet?

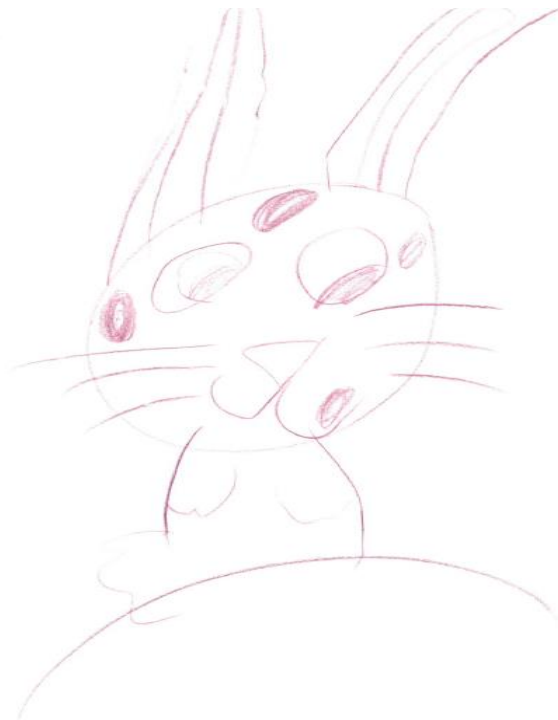
Familieråd

Snakk om familieråd og hvordan dette kan brukes for å skape et godt samarbeid.

- Har det vært familieråd, og i så fall skal det være oppfølgende familieråd?
- Om det ikke har vært familieråd - er dette aktuelt å ha?
- Er det noen ressurser i familien/nettverket som kan hjelpe foreldrene.
- Kan familieråd brukes som hjelp i utarbeidelse av samværsplanen?

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Emosjonelle bånd.
- Hvilken hjelp trenger familien og hvem kan hjelpe dem ved samarbeidsutfordringer i forbindelse med samvær eller annen kontakt?
- Lojalitetskonflikter.

Jente 3 år

TEMA 3 - Å VÆRE FORELDRE PÅ AVSTAND - TILKNYTNING, TILHØRIGHET OG TILGJENGELIGHET

Overordnede mål

- Bidra til at barnet opplever at både foreldre og fosterfamilien aksepterer barnets behov og følelser knyttet til å være en del av to familier.
- Bidra til at foreldrene opplever å få hjelp og støtte til å håndtere sitt foreldreskap.

Forslag til verktøy

- Håndbok for barnevernsforeldre - [nettressurs](#)
- Nettsiden foreldreforalltid.no

Introduksjon

Etter en omsorgsovertakelse vil foreldrene fortsatt ha en viktig rolle i barnas liv og være dets foreldre. Forskning viser at foreldre har behov for å bli møtt av empatiske hjelpere som ikke legger hindringer i veien for utøvelse av foreldreskapet. Når barnet bor i fosterhjem har barneverntjenesten et ansvar for å bidra til at foreldrene fortsatt får utøve sitt foreldreskap innenfor de rammer som foreligger ut fra barnets beste.

Tilknytning og tilhørighet til flere hjem og hele familien

Se filmen: [Når barnevernet har fratatt foreldre omsorgen: La barnet slå seg til ro? \(foreldreforalltid.no\)](#)

- Snakk om filmen. Hvordan oppleves det å se barnets sammen med fosterforeldrene?
- Barnets behov for tilknytning og tilhørighet til flere hjem, også når det jobbes for tilbakeføring.
- Hvordan kan foreldrene hjelpe barnet nå?
 - Hvordan snakke med barnet? Er det behov for en samtale med foreldre og barn om flyttingen?
 - Hvordan er samarbeidet med fosterforeldrene? Hva kan gjøres annerledes?

Lojalitetskonflikt

Se filmen: [Omsorgsovertagelse: Kan foreldre la barnet like fosterhjemmet? \(foreldreforalltid.no\)](#)

- Snakk om hvilke lojalitetskonflikter barnet kan oppleve å stå i. Hvordan kan vi hjelpe barnet?
- Vurder behov for å snakke om barnevernets forventninger til hvordan foreldrene snakker med og til barna om barnevernssaken.

Å være foreldre på avstand

Se filmen: [Hvordan kan jeg være en god forelder når jeg ikke kan være der? - Foreldre for alltid](#)

- Snakk om hvor viktig foreldrene er for barna, også på avstand.
- Hvordan kan foreldrene ha en positiv rolle i hverdagen til barna når de bor i fosterhjem?
- Hvordan opplever foreldrene det å ikke ha omsorgen for barnet?
- Tematiser følelsene skyld, skam og sorg.
- Snakk om positive ting foreldrene gjør for å hjelpe barnet nå.

Hvis barnet bor i fosterhjemmet hos familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Hvordan er tilhørigheten til den delen av familien som fosterhjemmet ikke er i familie med?

Forberedelse til neste tema:

Del ut relevante dokumenter som gir en beskrivelse av hvorfor barnet bor i fosterhjem. Forberede foreldrene på at dere skal snakke om dette neste gang. Be foreldrene se gjennom dokumentene til neste gang og be dem om å sortere ut hva som gir mening og hva som gir ikke mening

TEMA 4 - HVA ER BAKGRUNNEN FOR AT DET BLE BESTEMT AT BARNET IKKE KUNNE BO HJEMME?

Overordnede mål

- hjelpe foreldrene til å forstå begrunnelsen for at barnet ikke bor hjemme.

Forslag til verktøy

- Barneverns- og helsenemdsvedtak/flyttevedtak
- Eventuelle sakkyndig rapporter

Introduksjon

Vi har et ansvar for å hjelpe foreldrene til å forstå hvorfor barnet bor i fosterhjem. Vedtak skrevet av barneverntjenesten og/eller fylkesnemnda inneholder ofte en del fagterminologier som kan være vanskelig for foreldre å forstå betydningen av. Ved å hjelpe foreldrene med å forstå begrunnelsen for hvorfor barnet bor i fosterhjem legges et bedre grunnlag for å hjelpe dem til å være en bedre forelder.

Når man ser på dette sammen er det viktig å huske at målet ikke er at man er enig, men man må ha en felles forståelse av vurderingene og begrunnelsen for hvorfor det ble bestemt at barnet ikke kunne bo hjemme.

Hvorfor bor barnet i fosterhjem

Vis de aktuelle dokumentene og se sammen på vurderinger gjort av barneverns og helsenemnda, tingretten og sakkyndig.

- Reflekterer sammen rundt det som står der og hva som ble lagt til grunn for flytting av barnet
 - Hva gir mening for foreldrene og hva gjør ikke det?
- Bruk tid på å få en felles forståelse av det som står der.
 - Utforsk sammen betydningen av faguttrykk, terminologier og betydningen av det som står der.
 - Forsikre deg om at foreldrene forstår innholdet i ordene og begrepene vi bruker. Utforsk foreldrenes forståelse av dette og snakk om hva barnevernet legger i de samme begrepene.
- Snakk sammen om hvordan foreldrene kan snakke med barnet om hvorfor det bor i fosterhjem. Hjelp om ønskelig foreldrene med å finne måter å forklare situasjonen på som foreldrene også kan stå inne for.
- Snakk om foreldrenes følelser rundt det som har skjedd. Vær særlig oppmerksom på følelser som skam og skyld.

Hvordan gjøre det godt igjen når du har gjort noe dumt

Se filmen: [Hvordan be barnet om unnskyldning når jeg har gjort noe dumt? \(foreldreforalltid.no\)](https://www.foreldreforalltid.no)

- Ta utgangspunkt i det dere har snakket om over og snakk om innholdet i filmen.
- Forklar toleransevinduet og eventuelt se filmen [Toleransevinduet - YouTube](#).
 - Hva kan hjelpe foreldrene med å være innenfor toleransevinduet når de skal snakke med barna?

Hvis barnet bor i fosterhjemmet hos familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Hvordan påvirkes forholdene i familien eller nettverket av det som har skjedd?
- Er relasjonene endret? På hvilken måte?
- Tematiser følelser som skam og skyld i storfamilien eller nettverket.

Overordnede mål

- Sammenfatte det vi har gjort til nå og avklar videre behov for oppfølging og veiledning

Forslag til verktøy

- Evaluering av plan for oppfølging

Introduksjon

Gjennom Omsorgspakken har det vært snakket om generelle tema som er aktuelle i oppfølgingen av foreldre med barn som bor utenfor hjemmet. Dette gir et grunnlag for bedre vurderinger av hvordan oppfølgingen og veiledningen skal se ut i fortsettelsen. Ta utgangspunkt i vurderingene som er gjort underveis og snakk sammen om hvordan oppfølgingen og veiledningen i fortsettelsen skal møte foreldrenes og barnas behov i fortsettelsen og lag en plan for dette arbeidet.

Gjennomgang av tidligere tema:

- Kort repetisjon av tidligere tema. Er det kommet nye tanker rundt noe av dette?
- Snakk sammen om hvilke tanker og vurderinger dere har for oppfølging og veiledning i fortsettelsen. Er det noen tema dere ønsker å bruke mer tid på?

Plan for oppfølging

- Evaluer plan for oppfølging.
- Hva trenger foreldrene hjelp med nå?
 - Fra barneverntjenesten?
 - Presenter forslag til videre veiledning.
 - Henvisning til andre?

Oppfølging og veiledning videre

- Lag konkrete avtaler. Disse fylles inn i evalueringen.
 - Oppfølging
 - Veiledning
 - Samvær
 - Kontakt med fosterforeldrene
 - Søskenamvær
 - Familieråd
 - Samarbeid med barnevernet

FOSTERFAMILIEN

Barnevernstjenestens oppfølging av fosterhjemmet skal være helhetlig og må tilpasses den enkelte fosterfamilie. Oppfølgingsansvaret inkluderer nødvendig råd, veiledning og støtte til fosterforeldrene og gjelder så lenge barnet er i fosterhjemmet (Forskrift om fosterhjem § 7).

Vær oppmerksom på at det er hele familien som tar på seg et fosterhjemsoppdrag. Støtte for å ivareta fosterforeldrenes egne barn skal skje gjennom barneverntjenestenes oppfølging av fosterhjemmet. I St. meld 17 (2015-2016) trekkes følgende frem som viktig for barna:

- Å være involvert i prosessen for å bli forberedt på den følgende tilpasningen i familien
- Å bli informert om fosterhjemsoppdraget og fosterbarnets behov
- At fosterforeldrene setter av tid sammen med egne barn
- At barnet får tilstrekkelig og tilpasset informasjon
- At barnet kan ta opp det som er vanskelig når et fostersøsken flytter inn
- Å forberede barnet på at fosterhjemsoppdraget avsluttes

Det anbefales at omsorgspakken gis til alle fosterforeldre, men det må være rom for fleksibilitet i gjennomføringen av Omsorgspakken.

Noen av temaene i Omsorgspakken til fosterfamilien kan gjennomføres i tilknytning til oppfølgingsbesøk.

Start gjerne samtalen med å gå gjennom dagens tema. Informer og sett av 10-15 minutter i starten eller slutten av hver samtale til å snakke om andre aktuelle tema.

Overordnede mål

- Bli bevisst endringene i familien med fokus på det som er bra
- Bli bedre kjent med barnet og barnets familie
- Bli bevisst egen kultur og levesett

Forslag til verktøy

- Livsbok

Introduksjon

De fleste fosterhjem har hatt opplæring gjennom Bufetat og har snakket mye om temaene i Omsorgspakken før barnet flyttet inn. Når barnet nå er flyttet inn vil mange oppleve at situasjonen i hjemmet ikke ble slik man hadde forestilt seg det og det å være fosterhjem innebærer at man kan møte nye og ulike utfordringer. Ved å snakke sammen om disse underveis, og spesielt i starten, vil barnevernstjenesten lettere kunne bistå fosterhjemmet med riktig hjelp til riktig tid. Dette vil også kunne bidra til bedre samarbeid mellom fosterforeldrene og foreldre og barnevernstjenesten.

I den første tiden etter at et barn flytter inn i fosterhjem skjer det endringer i samspillet i hjemmet. Dette påvirker også andre barn i fosterhjemmet og barnevernstjenesten har et ansvar for å følge opp dem også.

En offentlig familie

- Snakk om på hvilken måte fosterfamilien har merket at de har blitt en offentlig familie?
- Snakk med fosterforeldrene om rollen familien har i barnevernssystemet og om hvordan dette påvirker egne barn og familiens hverdagsliv.
- Hvem bestemmer hva knyttet til fosterbarnet? Hva ligger i foreldreansvaret til barnet, hva kan fosterforeldrene bestemme og hva bestemmer barnevernstjenesten?

Den nye familien

Et nytt medlem i familien vil bringe med seg sin egen kultur, vaner og tradisjoner som kan tilføre familien ny verdifull kunnskap og erfaring. Samtidig vil familiemedlemmenes relasjoner påvirkes og endres. Fosterforeldre må være forberedt på å planlegge for å leve i forandring. Dette gjelder også fosterhjemmets egne barn.

- Snakk med fosterforeldrene om endringene i familiesystemet
- Hvordan har det vært for dem og hvordan tror de det har vært for egne barn?
- Hvordan tror de det har vært for fosterbarnet å komme inn i deres familie?

Kultur, religion og etnisitet

Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Samiske barns særskilte rettigheter skal ivaretas. ([Lov om barnevernstjenester § 1-8](#)).

- Hvordan kan fosterhjemmet forsikre seg om at barnet blir kjent med egen etnisitet og religion?
- Er fosterfamilien kjent med barnet og barnets families tradisjoner, for eksempel feiringer av bursdager, mors- og farsdag, jul og påske?
- Er det særlige hensyn som bør tas i møte med barnets familie knyttet til deres kultur og religion?
- Hvordan kan fosterfamilien selv bli kjent med barnets kultur, etnisitet og religion?
- Hvordan kan man samarbeide med foreldrene for å få informasjon?

Hverdagskultur

Hverdagskultur beskriver hverdagslivet i en familie og alle de store og små tingene vi gjør i hverdagen. Hvilke felles ideer, verdier, holdninger, regler, vaner og tradisjoner har dere i familien? For eksempel hvordan snakker vi med og til hverandre, rutiner rundt måltider, hvordan gir vi beskjeder, feiringer, legger rutiner etc.

- Samtal om hvordan dette utarter seg i hverdagen hos familien. Snakk om viktigheten av å bli bevisst fosterfamiliens hverdagskultur og med barnets hverdagskultur.
 - Hva er likt, og hva er forskjellig?
 - Vær oppmerksom på små og hverdagslige ting
 - Hva er viktig for fosterfamilien?
 - Hva tenker de de kan endre på, og har de allerede endret noe?
 - Hvordan kan de få kjennskap til barnet og familiens hverdagskultur.

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Endring i rolle; hvordan oppleves dette?
- Spesielt for familie - etterspør viktige personer også på den siden av familien som ikke er i slekt med fosterhjemmet – vær obs på følelser knyttet til dette temaet
- Kultur og identitet -
 - Å flytte til fosterhjem i familie kan bety at barn opprettholder kulturell identitet. Vaner, tradisjoner og familiekloder kan være kjent for barnet, og det kan allerede være en tilhørighet til fosterhjemmet
 - Å flytte i fosterhjem i nettverk kan for noen barn også innebære at en opprettholder «den røde tråden». Noen kan da få beholde nærmiljøet med skole og venner/familie.

Når det bor andre barn i fosterhjemmet vær oppmerksom på:

- Er det behov for en egen samtale med andre barn i fosterfamilien
- Hvordan har endringene i familien påvirket de andre barna?
- Er det gitt nok informasjon på en måte barnet forstår?
- Informer om kurs for oss som har fostersøsken fra Bufetat.

Hjemmeoppgave

- Identifisere områder hvor det er stor forskjell og likhet på hverdagskulturen til familien og den kulturen barnet er vokst opp med og kjent med sammen med barnet.
- Bli bedre kjent med barnets opprinnelsesfamilie ved å sammen med barnet lage fosterbarnets familiekart/familietre – for eksempel ta i bruk hjelpeark fra Mitt liv permen.

Overordnede mål

- Bidra til å skape et best mulig samarbeid mellom foreldre, fosterforeldre og barneverntjenesten med barnet i fokus.
- Avklare forventninger til hverandre og til samarbeidet

Forslag til verktøy

- Samværsplan
- [Samarbeidsguide fra Fosterhjemsforeningen](#)
- [Samværsguide fra Fosterhjemsforeningen](#)

Introduksjon

Alle barn har rett til familie, og målet for all plassering er i utgangspunktet at barn skal tilbake til sine foreldre. Dette må være utgangspunktet når man snakker om viktigheten av et godt samarbeid med barnets familie. Forskning tyder på at fosterfamilier som har en inkluderende holdning til barnets foreldre og slekt, viser en aksept som er en positiv faktor for barnet

Samarbeid med barnets familie

- Snakke om hvordan man kan samarbeide på best mulig måte, felles møter, sms, telefon, nett og annet.
 - Dersom det er samarbeidsmøter/ansvarsgruppe avklar om foreldrene skal delta.
- Se på barnets familietre. Er det andre i familien/nettverket som er viktig for barnet og som barnet skal ha jevnlig kontakt med (obs stefamilie).
- Hvis barnet har søsken. Snakk om søskensamvær og samarbeid med søskens/halvsøskens/stesøskens omsorgspersoner

Samvær

Vis en av følgende filmer:

- [Samvær - Norsk Fosterhjemsforening:](#)
- [Meg og familiene mine - Voksne for Barn \(vfb.no\)](#)
 - Snakk om innholdet i filmen.

Samvær med foreldre:

- Hva står det om samvær i vedtaket? Hva betyr minimumssamvær?
- Har det vært samvær etter at barnet flyttet inn i fosterhjemmet?
- Snakk om fosterforeldrenes rolle før, under og etter samvær
- Holdninger og verdier til foreldre som er blitt fratatt omsorgen – hvilke tanker hadde de før plassering, hvilke tanker har de nå. Generelt og spesifikt.

Samvær med søsken og andre i barnets familie og nettverk

- Barnet har også rett til samvær med søsken. Snakk om hvordan barnet kan opprettholde relasjonen til søsken og samvær kan gjennomføres.
- Det er viktig å huske at det kan være andre i barnets familie, som besteforeldre, tanter eller onkler som er viktige for barnet. Snakk sammen om hvordan barnet kan opprettholde disse relasjonene.

Samarbeid med foreldre og barnevernstjenesten

Se filmen: [Konflikt med barnevern, fosterhjem, fosterforeldre - hvordan løse? \(foreldreforalltid.no\)](#) (se frem til 7,20 min)

- Snakk sammen om hvordan samarbeidet oppleves og om det er noe som kan bli bedre.

Andre verktøy som kan brukes i arbeidet med å skape et godt samarbeid

- [Familieråd](#)
 - Har det vært familieråd, og i så fall skal det være oppfølgende familieråd?
 - Hvilken rolle kan fosterforeldrene ha i familierådet?
 - Om det ikke har vært familieråd - er dette aktuelt å ha?

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på

- Emosjonelle bånd
- Hvilken hjelp trenger de, og hvem kan hjelpe dem ved samarbeidsutfordringer i forbindelse med samvær eller annen kontakt?
- Lojalitetskonflikter

Når det bor andre barn i fosterhjemmet, vær oppmerksom på:

- Hvordan opplever andre barn i fosterhjemmet at samvær og kontakt med fosterbarnets familie påvirker dem?
 - Reaksjoner før og etter samvær?
 - Gaver, oppmerksomhet etc.
 - Opplever barnet samarbeidet med barnevernet som greit. Er det noe som skulle vært annerledes? Behov for å opprette kontakt med andre, f.eks. helsesykepleier?

Gutt 7 år

Overordnede mål

Bidra til at barnet opplever at både foreldre og fosterfamilien aksepterer barnets behov og følelser knyttet til å være en del av to familier

Forslag til verktøy

- [Trygg base hefte](#) – for fosterforeldre
- [Trygg base hefte](#) – for veileder

Introduksjon

Tilknytning utvikles i samspill med omsorgspersoner og er et emosjonelt bånd som dannes mellom barnet og en spesifikk annen person. Et lite barn med trygg tilknytning vil søke omsorg og trøst når det er redd og skremt. Et barn som med utrygg tilknytning vil kanskje ikke vise behovet for nærhet, trøst og beskyttelse.

Alle barn har et grunnleggende behov for å oppleve trygghet. Dette er helt sentralt for utvikling, læring og vekst. Barn som bor i fosterhjem og som har opplevd utrygghet, har et spesielt behov for å erfare vedvarende og stabil trygghet.

Tilknytning til flere familier

Snakk om hva tilknytning er og hvordan fosterbarnets tidligere erfaringer har påvirket dets tilknytningsmønstre

- Se filmen: [Når barnevernet har fratatt foreldre omsorgen: La barnet slå seg til ro? \(foreldreforalltid.no\)](#)
 - Hvilke tanker får fosterforeldrene etter filmen?

Tilhørighet

Snakk om barnets behov for tilhørighet og hvordan dette barnet gir uttrykk for dette.

- Se filmen: [Å skape tilhørighet - Norsk Fosterhjemsforening](#)
 - Hva tenker fosterforeldrene etter å ha sett filmen? Umiddelbare tanker.
- Hvordan påvirkes dette av usikkerhet rundt lengde på plassering?

Tilgjengelighet

For å kunne bli en trygg base for et fosterbarn må fosterforeldre være både fysisk og emosjonelt tilgjengelige for barnet

- Å være tilgjengelig – snakk med fosterforeldrene om hvordan de er tilgjengelig for barnet i det daglige.
- Hvordan er disse omsorgstilnærmingene med på å hjelpe barnet til å bygge opp tillit
- Snakk om hvordan det går an å bygge tillit selv når fosterforeldre og barnet er fra hverandre

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på

- Hvordan er tilhørigheten til den delen av familien som fosterhjemmet ikke er i familie med?

Når det bor andre barn i fosterhjemmet vær oppmerksom på:

- Barnets relasjon til fosterbarnet
- Påvirkes deres tilhørighet og opplevelse av å være hjemme av at fosterbarnet har flyttet inn?

Overordnede mål

Bli mer bevisst hvordan egne reaksjoner og følelser påvirker barnet i samregulering

Forslag til verktøy

- Toleransevinduet

Introduksjon

Evnen til å regulere og mestre egne følelser og impulser er avgjørende for et godt liv. Barna trenger voksne som er villige til å samregulere når følelsene blir overveldende.

Reguleringsstøtte

Begrepet reguleringsstøtte henspiller på det vesentlige fenomenet at barn, men også voksne, av og til trenger hjelp og støtte fra andre, og da spesielt fra nære og kjente omsorgsgivere, for å regulere seg selv og komme i balanse emosjonelt, mentalt og relasjonelt.

- Se filmen: Reguleringsstøtte - <https://www.youtube.com/watch?v=hiOgpLjNcTA>
 - Refleksjon rundt filmens tema, umiddelbare tanker og følelser
 - Hvilke følelser oppleves "truende" på deg? Hvilke situasjoner gjør at dere opplever at det er vanskelig å ha kontroll over egne følelser?
 - Snakk om hvilke følelser hos barnet som påvirker fosterforeldrene positivt og negativt.
 - Hva vet dere om barnet som hjelper dere til å tåle og forstå følelsene?
 - Hvem kan hjelpe deg til en bedre forståelse?
 - Finn gode eksempler på samregulering mellom fosterforeldrene og barnet.

Stress og traumer

Stress og traumer skader barns utvikling. Barn som har vært utsatt for traumer og/eller overveldende stress utvikler et alarmsystem som er overaktivert. Dette kan medføre at de har følelsesreaksjoner som kan virke uforståelig for de rundt. Barnet kan ha utviklet triggere og smerteuttrykk som kan være vanskelig for de rundt å forstå.

- Snakk om fosterforeldrenes forståelse av dette knyttet til deres fosterbarn.
- [David Lynch Foundation - Sounds of Trauma - YouTube](#)
 - Umiddelbare reaksjoner på filmen.
 - Snakk om hvilke triggere deres fosterbarn kan ha.

Toleransevinduet

Se filmen: [Toleransevinduet - YouTube](#)

- Snakk sammen om hvordan barnets atferd kan forstås i lys av toleransevinduet.
- Snakk sammen om hvordan fosterforeldrene kan forstå seg selv i lys av toleransevinduet.

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

Det kan være særlig vanskelig og skambelagt for familie og ta inn over seg at barnet er utsatt for omsorgssvikt, og at dette har fått konsekvenser for barnet.

Når det bor andre barn i fosterhjemmet vær oppmerksom på:

- Hvordan påvirker fosterbarnets atferdsuttrykk andre barn i familien?
- Trenger barna mer informasjon om fosterbarnets og dets reaksjoner.
 - Tips: film om [Toleransevinduet - YouTube](#)
- Er det behov for egne samtaler med barnevernstjenesten.

Overordnede mål

- Få en forståelse av hva avvisning kan være uttrykk for.
- Bli bevisst egne reaksjoner og hvordan du tåler å bli avvist.
- Egenomsorg.

Forslag til verktøy

Faglitteratur: **Pinnsvinets dilemma** : <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2020/08/avvisning-fagtekst.pdf>

Introduksjon

Avvisning kan være vanskelig for fosterforeldre å håndtere. Det kan skape følelser i oss selv som påvirker hvordan vi møter den andre. Om dere tenker tilbake til filmen dere så om følelsesregulering kan en forstå at en kan møte avvisning med avvisning. Egne erfaringer med avvisning har betydning for hvilke følelser det skaper hos oss.

Avvisning

Se filmen: [Avvisning - Norsk Fosterhjemsforening](#) og reflektere rundt filmen

- Avvisning – intro
 - Er noe av det de tematiserer i filmen gjenkjennbart for dere?
 - Når fosterbarnet avviser familiens barn
- Avvisning som mestringsstrategi
 - Er dere kjent med hvilke omsorgserfaringer barnet har med seg?
 - Er dere kjent med hvilke strategier barnet har
- Hvorfor spolerer barnet hyggelige situasjoner?
 - Refleksjon rundt filmen?
 - Når fosterbarnet avviser familiens barn
- Trangen til å avvise tilbake
 - Vis til eksempelet i filmen hvor fosterbarnet snakker om fostermors mor – hvilke følelser ville det ha kjent på i en slik situasjon?
 - Hvordan er det for deg å bli avvist?
 - Følelser og minner fra tidligere erfaringer med avvisning
 - Hvem kan du snakke med om dine følelser når du opplever slike situasjoner?
 - Når fosterbarnet avviser familiens barn eller motsatt
 - hvilke følelser vekker det hos dere?
- Hvordan regulere nærhet og avstand?
 - Nærhet – hvilken fysisk kontakt tåler/tåler ikke ditt fosterbarn?
 - Hvordan signaliserer barnet behov for nærhet?
 - Hva gjør du for å vise barnet at du bryr deg?
 - Ved behov snakk med fosterforeldrene om alternative måter til å gi nærhet på.
- Samspill for fremtiden
 - *”Det som skades i relasjon må heles i relasjon”*. Dette er et kjent sitat fra den amerikanske psykologen Judith Herman. Gjennom nye relasjonelle erfaringer kan barnet gradvis erfare at en kan stole på andre mennesker og de kan være til god hjelp.
 - Snakk om fosterfamiliens viktige rolle.
 - Har dere sett små tegn på at det er skapt et bånd mellom deg/dere og fosterbarnet?

Barns normalatferd vs. reaksjoner på tidligere erfaringer

- Refleksjon rundt hva de som fosterforeldre tenker er normal avvisning. Finn konkrete eksempel og drøft om dette er normal atferd eller reaksjoner på tidligere erfaringer.

Egenomsorg

- Snakk om egenomsorg
 - Viktigheten av å ta vare på seg selv
 - Hvordan holde seg innenfor eget toleransevindu?
 - Hvem og hva kan være til hjelp for å klare det?
 - Hva kan gi deg energi og påfyll i hverdagen?
 - Finn også de små tingene som gir påfyll
- Snakk om parforholdet
 - Viktigheten av å ta vare på parforholdet
 - Hvordan gjøre dette?
 - Hvem og hva kan være til hjelp for å klare det?

Når fosterhjemmet er i familie eller nære nettverk vær oppmerksom på:

- Når barnet ikke vil møte foreldrene sine
- Det kan oppleves annerledes å bli avvist når man har en annen rolle enn tidligere

Når det bor andre barn i fosterhjemmet vær oppmerksom på:

- Opplever barnet avvisning fra fosterbarnet? Hvordan påvirker det barnet?
- Fosterbarnet kan ha behov for oppmerksomhet og støtte fra de voksne i fosterhjemmet som medfører endring i hvordan andre barn i hjemmet blir møtt. Hvordan oppleves dette?

Overordnede mål

- Sammenfatte det vi har snakket om til nå og avklar videre behov for oppfølging og veiledning

Introduksjon

Gjennom Omsorgspakken har det vært snakket om generelle tema som er aktuelle i oppfølgingen av fosterfamilien. Dette gir et grunnlag for bedre vurderinger av hvordan oppfølgingen og veiledningen skal se ut i fortsettelsen. Ta utgangspunkt i vurderingene som er gjort underveis og snakk sammen om hvordan oppfølgingen og veiledningen i fortsettelsen skal møte fosterfamilien og barnas behov i fortsettelsen og lag en plan for dette arbeidet.

Gjennomgang av tidligere tema:

Vis til tidligere tema og snakk sammen om hva dere ønsker at det skal være særlig fokus på fremover.

- Den nye familien
- Samarbeid med barnets familie
- Tilknytning, tilhørighet og tilgjengelighet
- Følelsesregulering
- Avvisning
- Å være fosterhjem for familie eller nære nettverk

Oppfølging og veiledning videre

- Snakk sammen om behovet for videre oppfølging og veiledning.
 - Veiledningsgruppe?
 - Særskilte behov hos barnet?
 - Hjelp fra andre tjenester/instanser?
 - Bufetats videreopplæringskurs - fosterhjem.no.
 - Familievernkontoret
 - Familieråd
 - Andre
- Lag sammen en plan for videre oppfølging og veiledning.

AVSLUTNING

Omsorgspakken er et resultat av fosterhjemnettverkets arbeid og vi har tro på at den kan bidra til bedre oppfølging av barn, foreldre og fosterfamilier når et barn må flytte i fosterhjem.

Omsorgspakken er prøvd ut i flere barnevernstjenester og med utgangspunkt i dette er den revidert og endret noe. Fagfeltet er i stadig utvikling og dette må gjenspeiles i oppfølgingen som gis. I fortsettelsen vil det derfor være aktuelt med videre revideringer og justeringer for å sikre at oppfølgingen av barn, foreldre og fosterforeldre følger gjeldende lover og anbefalinger.

Vi håper derfor dere kan fortsette å gi oss tilbakemeldinger på deres erfaringer ved bruk av Omsorgspakken og at Omsorgspakken er et positivt bidrag i deres arbeid med oppfølging i denne fasen av arbeidet.

Jente 10 år

KILDER

NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem

Meld.St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste

Forskrift om fosterhjem (2022)

Barne og familiedepartementet (2021)

Et trygt hjem for alle –Regjeringens fosterhjemstrategi (2021-2025)

Lov om barnevern; LOV-2023-06-16-42 fra 01.09.2023

Barne og familiedepartementet (2021) Barns rettigheter under saksbehandlingen

Barne og familiedepartementet (2003) FNs konvensjon om barnets rettigheter

Barne og likestillingsdepartementet (2006) Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem

Barne- og likestillingsdepartementet (2009)

Saksbehandlingsrundskrivet – Rundskriv for barnevernstjenestens saksbehandling, 2023.03

Snakk med meg! En veileder om å snakke med barn i barnevernet

Barne- og likestillingsdepartementet (2006)

Tiltaksplaner og omsorgsplaner i barneverntjenesten – en veileder – Q-1104 B

Barne, likestillings og inkluderingsdepartementet (2010) Fosterhjemsavtalen

NETTKILDER

- [Saksbehandlingsrundskrivet](#)
- [Landsforeningen for barnevernsbarn](#)
- [Organisasjonen for barnevernsforeldre](#)
- [Fosterhjemsforeningen](#)
- [Oppfølging av skole og oppfølging for barn og unge som bor i fosterhjem, institusjon og omsorgssenter – en veileder](#)
- [Regler om lån og stipend fra Statens lånekasse](#)
- [Samtaler med barn - veileder | Bufdir](#)
- Å eie sin egen historie - <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/A-eie-sin-egen-historie.pdf>
- [For deg som er fosterbarn](#)
- Brosjyren «Til deg som bor i fosterhjem 0-12 år» / «Til deg som bor i fosterhjem 13-18 år» fra Bufdir.
- [Rettighetsslottet - undervisning om barns rettigheter - Redd Barna](#)
- [Genogram](#)
- [Nettverkskart](#)
- [Veileder for oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon](#)
- Håndbok for barnevernsforeldre - <http://barnevernsforeldrene.no/wp-content/uploads/2017/08/handbok2016.pdf>
- [foreldreforalltid.no](#)
- ["Hvilken informasjon bør fosterhjemmet få når et barn skal flytte i fosterhjem?"](#)
- Informasjon om oppdraget som fosterhjem
 - [Fosterhjemsavtalen](#)
 - [Fosterforeldres arbeidsrettslige stilling og deres sosiale rettigheter](#)
- Informasjon om barneverntjenestens oppfølging og oppfølging av andre <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2019/06/Samarbeidsguiden.pdf>
- Fosterforeldrenes egne barn <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2015/06/Fosterforeldres-egne-barn.pdf>
- [Faglig anbefaling – Fosterhjems plasseringer i barnets slekt og nære nettverk](#)
- [Samarbeidsguide fra Fosterhjemsforeningen](#)
- [Samværguide fra Fosterhjemsforeningen](#)
- [Brobyggerprogrammet](#)
- [Familieråd](#)
- Traumebevisst ordliste: <https://www.traumebevisst.no/ordliste/#mentalisering>
- **Pinnsvinets dilemma** : <https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2020/08/avvisning-fagtekst.pdf>
- Trygg base hefter
 - For veileder - <https://norcereasearch.brage.unit.no/norcereasearch-xmloi/bitstream/handle/1956/9102/Trygg%20Base%20-%20hefte%20for%20veiledere.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 - For fosterforeldre - <https://norcereasearch.brage.unit.no/norcereasearch-xmloi/bitstream/handle/1956/9101/Trygg%20Base%20-%20hefte%20for%20fosterforeldre.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

OVERSIKT OVER FILMER

- [Har barnet både gode og dårlige følelser for foreldrene sine? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/blandede-følelser/)
https://foreldreforalltid.no/blandede-følelser/
- [Tankar og følelsar](https://www.youtube.com/watch?v=rAhtXVtNb8E)
https://www.youtube.com/watch?v=rAhtXVtNb8E
- [Toleransevinduet - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=XNUtYaS6WfQ)
https://www.youtube.com/watch?v=XNUtYaS6WfQ
- [Konflikt med barnevern, fosterhjem, fosterforeldre - hvordan løse? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/samarbeid-er-best-for-barnet/)
https://foreldreforalltid.no/samarbeid-er-best-for-barnet/
- [Hvordan skape godt samvær når barnevernet har tatt omsorgen? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/hvordan-skape-godt-samvaer/)
https://foreldreforalltid.no/hvordan-skape-godt-samvaer/
- [Barnevernforeldres kontakt med barnet på telefon, sms, videochat \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/tips-om-kontakt/)
https://foreldreforalltid.no/tips-om-kontakt/
- [Når barnevernet fratatt foreldre omsorgen: La barnet slå seg til ro? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/sla-seg-til-ro/)
https://foreldreforalltid.no/sla-seg-til-ro/
- [Omsorgsovertagelse: Kan foreldre la barnet like fosterhjemmet? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/lojalitetskonflikter)
https://foreldreforalltid.no/lojalitetskonflikter
- [Hvordan kan jeg være en god forelder når jeg ikke kan være der? - Foreldre for alltid](https://foreldreforalltid.no/hvordan-kan-jeg-vaere-en-god-forelder-nar-jeg-ikke-kan-vaere-der/)
https://foreldreforalltid.no/hvordan-kan-jeg-vaere-en-god-forelder-nar-jeg-ikke-kan-vaere-der/
- [Hvordan be barnet om unnskyldning når jeg har gjort noe dumt? \(foreldreforalltid.no\)](https://foreldreforalltid.no/hvordan-gjore-det-godt-igjen-nar-jeg-har-gjort-noe-dumt/)
https://foreldreforalltid.no/hvordan-gjore-det-godt-igjen-nar-jeg-har-gjort-noe-dumt/
- [Samvær - Norsk Fosterhjemsforening](https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/samvaer/)
https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/samvaer/
- [Meg og familiene mine - Voksne for Barn \(vfb.no\)](https://vfb.no/artikler/meg-og-familiene-mine/)
https://vfb.no/artikler/meg-og-familiene-mine/
- [Å skape tilhørighet - Norsk Fosterhjemsforening](https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/tilhorighet/)
https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/tilhorighet/
- [Reguleringsstøtte - Traumefeltets viktigste verktøy?](https://www.youtube.com/watch?v=hiOgpLjNcTA)
https://www.youtube.com/watch?v=hiOgpLjNcTA
- [David Lynch Foundation - Sounds of Trauma - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=bgpRw92d1MA)
https://www.youtube.com/watch?v=bgpRw92d1MA
- [Toleransevinduet - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=ugC4EdmsKWc)
https://www.youtube.com/watch?v=ugC4EdmsKWc
- [Avvisning - Norsk Fosterhjemsforening](https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/avvisning/)
https://www.fosterhjemsforening.no/pedagogikk-for-fosterforeldre-2/avvisning/